

Mánudaginn 17. nóvember 1941.

Nr. 53/1941. **Bæjargjaldkeri Reykjavíkur f. h. bæjarsjóðs**
(Garðar Þorsteinsson)

gegn

Sölusambandi íslenzkra fiskframleiðenda
(Pétur Magnússon).

Lögtak heimilað til innheimtu útsvars.

Dómur hæstaréttar.

Hinn áfrýjaða úrskurð hefur upp kveðið Adolph Bergsson fulltrúi lögmanns.

Áfrýjandi, sem skotið hefur máli þessu til hæstaréttar með stefnu 24. júlí þ. á., hefur krafizt þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og að lagt verði fyrir fógeta að framkvæma lögtak hjá stefnda og að stefnda verði dæmt að greiða honum málskostnað fyrir hæstarétti eftir mati dómsins. Stefndi hefur krafizt staðfestingar á úrskurðinum og málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Undanþága frá útsvarsgreiðslu til handa stefnda, sú er í lögum nr. 96/1936 greinir, virðist einungis taka til starfsemi hans um útflutning og sölu á saltfiski, og verður því að telja stefnda útsvarsskyldan af starfsemi niðursuðuverksmiðju sinnar hér í bæ. Ber því að fella hinn áfrýjaða fógetaúrskurð úr gildi og leggja fyrir fógeta að framkvæma hið umbeðna lögtak.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður er úr gildi felldur, og ber fógeta að framkvæma hið umbeðna lögtak.

Málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 3. júní 1941.

Niðurfjöfnunarnefnd Reykjavíkur gerði 1940 niðursuðuverksmiðju Sölusambands íslenzkra fiskframleiðenda að greiða kr. 10350.00 í útsvar til bæjarsjóðs fyrir það ár. Niðursuðuverksmiðjan

hefur færzt undan að greiða útsvarið, og hefur bæjargjaldkerinn krafzt lögtaks fyrir því, en gerðarþoli hefur mótmælt framgangi lögtaksins, sökum þess að útsvarið sé ranglega lagt á, og hafa aðiljar því komið sér saman um að leggja ágreininginn undir úrskurð fógetaréttarins.

Gerðarþoli heldur því fram, að niðursuðuverksmiðjan geti eigi talizt útsvarsskyld, meðal annars vegna þess að hún sé eign Sölusambands islenzkra fiskframleiðenda, en það sé undanþegið allri útsvarsgreiðslu samkvæmt lögum 96/1936, á meðan sölusambandið hefur löggildingu sem aðalútflytjandi saltfisks, en þá löggildingu hafi það enn.

Auk þessa sé fjárhagur verksmiðjunnar ekki skilinn frá fjárhag Sölusambandsins og engar sérreglur séu settar um hana.

Sé um tap eða gróða raunverulega að ræða af verksmiðjunni, fari um hann á sama hátt og um tap eða gróða Sölusambandsins sjálfs, en eins og kunnugt er, skiptist hann eftir því hlutfalli, sem samlagsmenn hafa afhent fisk til Sölusambandsins.

Verksmiðjan, í þessu falli Sölusambandið, getur ekkert grætt, ekkert eignazt, heldur er hér um að ræða einn lið í starfsemi þess að styðja félagsmennina í atvinnu þeirra, sem sé að gera afurðir félagsmanna verðmætari.

Gerðarbeiðandi hefur mótmælt þessari röksemdafærslu gerðarþola.

Hann heldur því fram, að önnur starfsemi Sölusambandsins en sú, sem leiðir af löggildingu þess sem aðalútflytjanda saltfisks, sé ekki undanþegin útsvarsgreiðslu með l. 96/1936, og sé því hið umkrafða útsvar réttilega lagt á. Það sé eingöngu saltfiskssalan, sem sé undanþegin útsvarsgreiðslu.

Sá meginmunur sé á starfsemi verksmiðjunnar og hinnar útsvarsfrjálsu saltfiskssölu fyrir samlagsmenn, að verksmiðjan kaupi fiskinn til niðursuðunnar, þar sem hagkvæmast sé að kaupa hann hverju sinni, ekki einvörðungu af samlagsmönnnum og ekki heldur af þeim öllum.

Auk þess starfi verksmiðjan að margskonar niðursuðu annarri en úr afurðum fiskframleiðenda, sem svo séu venjulega nefndir, t. d. niðursuðu ýmissa sildarrétta, niðursuðu á skelfiski, laxi o. fl.

Í máli þessu ber að athuga, hvort það hefur verið tilgangur löggjafans með setningu l. 96/1936, að Sölusambandið skyldi einnig undanþegið útsvarsgreiðslu af annarri starfsemi sinni, sem miðar að því að gera aðrar fiskafurðir samlagsmanna arðmeiri og unnið er að á sama grundvelli og saltfiskssölu.

Það er kunnugt, að rök þau, sem lágu til stofnunar Sölusambands islenzkra fiskframleiðenda 1932, voru þau, að það þótti sýnt af reynslu ársins 1931, að erfiðleikar á sölu saltfiskframleiðslu landsmanna voru orðnir svo geigvænlegir, að sýnt þótti

að aðalatvinnugrein landsmanna, fiskframleiðslan, mundi leggjast í kalda kol, ef ekki yrði aðgert með einhverjum hætti.

Lög nr. 121/1935 um fiskimálanefnd o. fl. voru sett með þetta markmið fyrir augum.

Í þessu sambandi verður að minnast þess, að líta verður á starfsemi Sölusambandsins vegna útflutnings á saltfiski sem starfsemi, sem sé til almenningsheilla, eins og það hugtak ber að skilja í 65. gr. stjórnarskrárinnar. Enn fremur að starfsemi verksmiðjunnar er einn þáttur algerlega óaðskilinn starfsemi Sölusambandsins að öllu leyti.

Verksmiðjan getur ekki grætt og ekki heldur safnað sjóðum, því sé um einhvern hagnað að ræða, skiptist hann árlega á samlagsmenn í sama hlutfalli og arður af annarri starfsemi Sölusambandsins.

Það skal tekið fram, að ekkert er upplýst í máli þessu um það, hvernig hráefna þeirra, sem verksmiðjan vinnur úr, er aflað.

Í lögum 121/1935, 14. gr., er gert ráð fyrir því, að fiskimálanefnd veiti stofnunum, einstaklingum og félögum lán eða styrk úr fiskimálasjóði til þess meðal annars að verka fisk eða aðrar sjávarafurðir með nýjum aðferðum, svo sem herðingu, hraðfrystingu, niðursuðu o. fl.

Það er þessi starfsemi, sem Sölusambandið hefur farið inn á, og rétturinn hefur aflað sér upplýsinga um, að það hefur fengið kr. 30000.00 styrk í þessu skyni.

Þó að það séu erfiðleikar á sölu saltfisksins, sem verða til þess, að Sölusambandið er stofnað, þá er það eigi síður til heilla alþjóðar, að þegar saltfiskmarkaðurinn minnkar mjög mikið eða jafnvel lokast alveg í sumum beztu markaðslöndunum, að þá séu reyndar aðrar framleiðsluaðferðir í þessari stærstu og mikilvæguustu atvinnugrein landsmanna.

Þessu markmiði er unnið að með stofnun og starfrækslu niðursuðuverksmiðjunnar, og enda þótt að þannig sé tekið til orða í l. 96/1936: „meðan það (Sölusambandið) hefur löggildingu sem aðalútflytjandi saltfisks samkvæmt lögum“, skuli það undanþegið að greiða útsvar eftir efnum og ástæðum, þá virðist tilgangur löggjafans vera sá, að styðja þessa mikilvægu atvinnugrein í heild, en ekki einhvern sérstakan lið hennar.

Fógetarétturinn verður því að líta svo á, að starfsemi verksmiðju Sölusambandsins um breytta framleiðsluhætti á nýjum fiski, hverju nafni sem nefnist og sölu á þeim afurðum horfi eigi síður til almenningsheilla en sala saltfisksins, og enn fremur að það hefur löggildingu sem aðalútflytjandi saltfisks, að þá beri að synja um framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar.

Því úrskurðast:

Hin umbeðna lögtaksgerð á eigi að ná fram að ganga.